

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 20/2010 vp

Hallituksen esitys laiksi uusiutuvilla energia- lähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta

Talousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 22 päivänä syyskuuta 2010 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta (HE 152/2010 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi talousvaliokuntaan samalla määrännyt, että ympäristövaliokunnan on annettava asiasta lausunto talousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- teollisuusneuvos Petteri Kuuva ja hallitusneuvos Anja Liukko, työ- ja elinkeinoministeriö
- neuvotteleva virkamies Seija Kivinen, valtiovarainministeriö
- ympäristöneuvos Tarja Haaranen ja yli-insinööri Antti Irjala, ympäristöministeriö
- professori Antti Asikainen, Metsäntutkimuslaitos
- johtava tutkija Jari Liski, Suomen ympäristökeskus
- johtaja Björn Ahlnäs, Gasum Oy

- asiantuntija Niina Honkasalo, Energiateollisuus ry
- energia- ja ilmastopäällikkö Ahti Fagerblom, Metsäteollisuus ry
- toimitusjohtaja Markku Salo, Jätelaitosyhdistys ry
- energia-asiamies Ilpo Mattila, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- toimitusjohtaja Pekka-Juhani Kuitto, Suomen Bioenergiayhdistys Finbio ry
- vanhempi tutkija Teija Paavola, Suomen Biokaasuyhdistys ry
- toiminnanjohtaja Anni Mikkonen, Suomen tuulivoimayhdistys ry
- ilmastovastaava Venla Virkamäki, Suomen luonnonsuojeluliitto ry.

Lisäksi valiokunta on saanut seuraavien tahojen kirjalliset lausunnot:

- NEFCO
- GASEK Oy
- Raisio Yhtymä Oy
- UPM-Kymmene Oy
- Suomen Sahat ry

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Valiokunta toteaa, että hallituksen esitys muo-

dostaa yhdessä energiaverouudistuksen kanssa pääosan ns. uusiutuvan energian velvoitepaketistä, jonka avulla Suomi pyrkii täyttämään asetetun 38 %:n uusiutuvan energian osuuden energian loppukäytöstään. Lähtökohtaisesti valio-

kunta tukee syöttötariffijärjestelmän käyttöönottoa tuulivoimaan, biokaasuun ja puupolttoaineeseen perustuvan sähkön tuotannon tukemiseksi. Valiokunta on ilmastostrategiasta antamassaan lausunnossa korostanut, että Suomessakin tulee ottaa käyttöön useimmissa muissa EU-maissa jo käytössä oleva syöttötariffi uusiutuvan, päästötönnän energiantuotannon aseman merkittäväksi parantamiseksi. Valiokunta katsoo, että onnistuneen syöttötariffin keinoin voidaan myös tukea alan vientiteollisuutta, kun tukijärjestelmä ensin lisää kysyntää kotimarkkinoilla ja luo siten referenssipohjaa myös viennille.

Hallituksen esityksessä rakennetaan elinkeinotukikokonaisuus, jossa syöttötariffia maksetaan tuuli-, biokaasu- ja puupolttoainevoimalassa tuotetusta sähköstä laissa säädetyin tavoitehinnan ja laitoksen sijaintipaikan sähkön markkinahinnan keskiarvon erotuksen mukaan, metsähakevoimalassa päästöoikeuden hinnan mukaan. Puupolttoaine- ja biokaasuvoimalassa tuotetusta sähköstä voidaan maksaa tietyin edellytyksin myös korotuksena pysyvää lämpöpreemiota, jos lämpö tuotetaan hyötykäyttöön. Kiinteää sähkön tuotantotukea maksetaan biokaasulla ja metsähakevoimalla tuotetusta sähköstä, jos laitos ei kuulu syöttötariffijärjestelmään. Tuotantotukea maksetaan myös kierrätyspolttoaineella ja pienvesivoimalla tuotetusta sähköstä.

Valiokunta korostaa, että uusiutuvan energian lisäämistavoite on haastava ja myös syöttötariffijärjestelmän kannustavuudesta riippuu, saavutetaanko sen avulla asetetut tavoitteet. Eri laisten uusiutuvan energian lähteiden käytön voimakkaaseen lisääntymiseen liittyy myös omia, osin uudentyyppisiä ongelmia, joiden ratkaisemisen onnistumisesta paljolti riippuu vauhti, jolla uusiutuvaa energiaa voidaan lisätä. Yhtenä esimerkkinä voidaan mainita tuulivoiman mahdollinen haittavaikutus puolustusvoimien tutkiin. Tutkien kannalta kriittiselle alueelle sijoitettu tuulivoimala voi mahdollisesti heikentää tutkan suorituskykyä tutkasignaalia heijastamalla tai vaimentamalla tai aiheuttamalla virheellisiä tutkahavaintoja. Asiaa koskeva selvitys on parhaillaan käynnissä.

Valiokunta toteaa, että esitys on mittavuudeltaan huomattava ja siksi myös sen ympäristövaikutukset voivat olla merkittävät. Uusiutuvaa energiaa lisätään niin paljon, että siihen liittyvät vaikutukset ympäristössä erityisesti biomassan käytön lisäämisen kautta voivat muodostua huomattaviksi. Hallituksen esitys perustuu arvioon 327 TWh energian loppukulutuksesta vuonna 2020, sekä tarpeeseen lisätä uusiutuvan energian käyttö energiantuotannossa 77 TWh:iin. Syöttötariffijärjestelmään arvioidaan enimmillään vuonna 2020 kuuluvan n. 800—1 000 tuulivoimalaa (tavoite 6 TWh), 50—60 biokaasuvoimalaa (1 TWh), puupolttoainevoimaloita noin 60 (12 TWh) ja metsähakevoimaloita noin 110 (25 TWh).

Valiokunta toteaa, että esityksen ympäristövaikutuksia on kuvattu varsin yleispiirteisesti eikä erityisesti metsähakkeen käytön voimakkaan lisäämisen mahdollisia ympäristövaikutuksia ole perusteluissa käsitelty juuri lainkaan. Metsähakkeen käytön lisäämisen arvioidaan kuitenkin vähentävän turpeen käyttöä, mikä vähentäisi päästöjä. Lisäksi perusteluissa on lyhyesti käsitelty tuulivoimaan ja biokaasutuotantoon liittyviä ympäristönäkökohtia.

Hallituksen esityksen lähtökohtana on, että olemassa olevan ympäristölainsäädännön keinoin voidaan riittävästi turvata ympäristötavoitteiden toteutuminen lain toimeenpanossa. Esitykseen ei tästä syystä sisälly lainkaan ympäristöä koskevaa sääntelyä. Lain tarkoitusta koskevan 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on edistää sähkön tuottamista uusiutuvilla energialähteillä ja näiden energialähteiden kilpailukykyä sekä monipuolistaa sähkön tuotantoa ja parantaa omavaraisuutta sähkön tuotannossa. Edes lain tarkoitussäännöksessä ei siten viitata ympäristölliseen kestävyysyhtenä tavoitteena. Valiokunta korostaa, että ympäristöllisen kestävyysyhtenä turvaaminen on kuitenkin keskeinen tavoite, josta tulee huolehtia, koska hallituksen esitys vaikuttaa tavoitteeseen välillisesti. Valiokunta esittääkin, että talousvaliokunta lisää lain 1 §:ään kestävä kehityksen tavoitteen.

Valiokunta korostaa, että uusiutuvan energian käytön lisäämisen tulee tapahtua kestävästi

kehitystä edistävällä tavalla, jolloin jokaisen energialähteen haitalliset ympäristövaikutukset arvioidaan ja ehkäistään. Myös valtioneuvosto on sitoutunut tähän, sillä valtioneuvoston ilmast- ja energiastrategian linjauksen mukaan valtioneuvosto kiinnittää erityistä huomiota siihen, että lisääntyvän metsäenergian käytöstä aiheutuvat ympäristövaikutukset, mukaan lukien luonnon monimuotoisuuden kohdistuvat, voidaan arvioida ja rajoittaa vähäisiksi (VNS 6/2008 vp kohta 6.13, s. 80).

Valiokunta katsoo, että erityinen riskinarviointi lain vaikutuksista on tarpeen, koska hallituksen esitykseen sisältyvät elinkeinotuet voivat välillisesti vaikuttaa ympäristöön merkittävästi. Valiokunta esittää, että talousvaliokunta edellyttää tällaisen, hiilidioksidipäästöjä, metsien hiilivarastoja, ravinteita ja luonnon monimuotoisuutta koskevan riskinarvioinnin laatimista. Eri uusiutuvien energialähteiden käytön lisäämistä koskevaa riskinarviointia voidaan hyödyntää lain toimeenpanon suunnittelussa sekä sovitettaessa yhteen energiapoliittiset tavoitteet luonnon- ja ympäristönsuojelullisten tavoitteiden kanssa. Ennakoivan riskinarvioinnin lisäksi erityistä huomiota tulee kiinnittää uudistuksen ympäristövaikutusten seurantaan. Erityinen koordinaatio ja yhteistyön tehostaminen on tarpeen, koska uusiutuvan energian edistämiseksi vastaa työ- ja elinkeinoministeriö, mutta ympäristövaikutusten osalta ympäristöministeriö.

Metsäenergiasta

Suurin osa tarvittavasta uusiutuvan energian lisäyksestä on tarkoitus saavuttaa metsähakkeen käytön lisäämisellä 25 TWh:iin vuonna 2020, mikä vastaa 13,5 miljoonaa kiintokuutiometriä. Valiokunta toteaa, että metsien käytön tehostaminen bioenergian hyödyntämiseksi voidaan toteuttaa kestävästi tiettyyn rajaun saakka hyödyntämällä hakkuutähteitä, kantoja ja harvennuksissa muuten käyttämättä jäävää biomassaa.

Metsäbiomassan käytön ei aikaisemmin ajateltu aiheuttavan hiilidioksidipäästöjä, koska biomassaa lahoaa metsässä joka tapauksessa. Uusissa tutkimuksissa on kuitenkin havaittu, että metsäbiomassan energiakäyttö ei olekaan

päästötöntä, vaan siitä aiheutuu päästö, joka pääasiassa johtuu siitä, että energiapuun korjuu muuttaa metsän hiilitasetta. Energiapuun korjuu vähentää siten metsiin sitoutuneen hiilen määrää. Poltettaessa hiilidioksidi vapautuu nopeasti, kun hiiltä vapautuu vain hitaasti puun lahotessa metsässä normaalisti. Ilmastomuutoksen hillinnän kannalta ratkaisevia ovat seuraavat 20 vuotta. Metsähakkuiden lisääntyminen ja energiapuun lisääntyvä korjuu voivat siten heikentää metsien muodostamia hiilinieluja. Hitaasti lahoavien kantojen korjuusta ja poltosta aiheutuu suurempi päästö kuin nopeasti maatuvi oksista, joten korjattavan metsäbiomassan laadulla on merkitystä. Kokonaisuuteen vaikuttaa kuitenkin myös metsän kasvu ja erityisesti metsissä olevan puuston kokonaistilavuus, joka on Suomessa kasvanut jatkuvasti. Huomioon on otettava sekin, että kannoista korjataan nyt noin 10 % energiantuotantoon, sillä korvataan erityisesti turvetta suurissa laitoksissa ja pääosa kannoista jää metsiin aiheuttaen lahotessaan päästön ilmakehään ilman energian saamista talteen. Kysymys on siten lähtöoletusten valinnasta.

Valiokunta korostaa, että hiilinielujen säilymistä koskevia riskejä pitää systemaattisesti selvittää ja pyrkiä tehokkaasti ehkäisemään. Hiilinielujen rooli on yksi keskeinen neuvottelukysymys kansainvälisissä ilmastopöytäsoitteluissa, eikä siten yksin Suomessa päätettävä asia. Tulevassa ilmastopöytäsoittelujärjestelmässä metsät ovat todennäköisesti merkittävässä asemassa ilmastopolitiikan toteuttamisessa, mikä voi vaikuttaa reunaehdoin metsäenergian lisäämisessä. Tosin metsämaa voi muuttua päästölähteeksi ilmaston lämmetessä metsänhoitotoimenpiteistä riippumattakin. Edelliseen viitaten on joka tapauksessa tarpeen tunnistaa asiaan liittyvät epävarmuustekijät.

Hiilinielukysymyksen ohella energiapuun lisääntyvä korjuu vähentää lahoppuun määrää, joka on keskeisin yksittäinen talousmetsien monimuotoisuutta vähentävä tekijä. Järeämittainen lahoppu on lajiston monimuotoisuuden kannalta tärkeämpää kuin pieniläpimittainen latvus- ja oksapuu, joten hakkuutähteiden nykyistä tehokkaampi hyödyntäminen on periaatteessa mah-

dollista tehdä kestävästi. Kysymys on aina luonnollisesti myös korjuun mitoituksesta.

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio on laatinut "Hyvän metsänhoidon suositukset", joilla pyritään ohjaamaan korjuukohteiden valintaa ja korjuun intensiteettiä siten, että korjuu olisi ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä. Valiokunta suosittelee, että tukijärjestelmien piirissä olevat laitokset korjaisivat energia-puuta vain kohteista, joissa toimitaan mainittujen suositusten mukaisesti. Jatkossa tulee harkita, olisiko tarpeen asettaa lain tasolla vastaavat kestävyyskriteerit tuettavan toiminnan ehdoksi. Joka tapauksessa bioenergian lisääntyvän käytön vaikutuksia metsien monimuotoisuuteen ja esimerkiksi metsämaiden happamuustason muuttumiseen tulee seurata nykyistä systemaattisemmin ja pitkäjänteisemmin metsäenergian käytön lisäämisen yhteydessä.

Puutuhkan kierrätys metsän lannoitteena on Metsätutkimuslaitoksen pitkäaikaisten lannoituskokeiden mukaan perusteltu tapa palauttaa ravinteet metsään edistämään metsän kasvua. Tuhkan raskasmetallit eivät rikastu marjoihin ja sieniin, ja lannoitusvaikutus kestää rakeistetulla tuhalla kymmeniä vuosia. Lannoitevalmistelaki estää tuhkan laajemman käytön, koska sen mukaan kadmiumin enimmäiskuormitus saa metsätaloudessa olla enintään 60 g/ha 40 vuoden ajanjaksona annettuna. Monilla puu- ja turvetuhkilla tämä ylittyy niukasti. Valiokunta katsoo, että tuhkan käyttöä koskevien raja-arvojen tarkoituksenmukaisuutta on syytä selvittää nopeasti sekä ohjeistaa tarvittaessa uudelleen kasvavan tuhkan määrän tarkoituksenmukaisen kierrätyksen toteuttamiseksi.

Biokaasu

Valiokunta katsoo, että biokaasussa on kokonaisuutena laaja tuotantopotentiaali, mutta sen käyttöönotto edellyttää riittäviä tukitoimenpiteitä erityisesti mittavien investointitarpeiden takia. Valiokunta on myös ilmastostrategiasta antamassaan lausunnossa todennut, että koska Suomessa etäisyydet ovat pitkiä, on biokaasun tuotanto kannattavinta toteuttaa ensisijaisesti hajautettuna energiantuotantona lähellä käsitel-

tävien materiaalien tuotantoalueita kuljetuskustannusten minimoimiseksi. Erityisesti maatalouden biokaasutuotantoon liittyy suuri potentiaali. Hallituksen esityksen mukaan hyväksyminen syöttötariffijärjestelmään edellyttää biokaasuvoimalan osalta vähintään 100 kilovoltttiampeerin nimellistehoä. Esimerkiksi Saksassa alarajaa ei ole lainkaan ja maatilakokoluokan biokaasulaitoksiin perustuva energiantuotantopotentiaali on tehokkaasti otettu käyttöön. Edelliseen viitaten valiokunta katsoo, että hyväksymisen alaraja tulee laskea 50 kilovoltttiampeeriin. Tämä olisi perusteltua myös siksi, että energiaverouudistusta koskevan hallituksen esityksen (HE 147/2010 vp) mukaan alle 50 kilovoltttiampeerin ns. mikrovoimalat vapautetaan sähköverosta. Muutos poistaisi samalla epäkohdan, joka muutoin syntyisi 50—100 kilovoltttiampeerin tehoisten voimaloiden asemaan. Valiokunta korostaa muutoksen suurta merkitystä hallinnollisista kustannuksista huolimatta maatalouden energiaomavaraisuuden edistämisen näkökulmasta.

Biokaasutuotannon edistämishä voidaan tehokkaasti edistää ravinteiden kierrätystä ja vähentää muuten syntyviä haitallisia ympäristövaikutuksia, joten biokaasutuotannolle on myös ympäristönsuojelullisia perusteita. Biokaasutuotannossa voidaan hyödyntää tehokkaasti maataloilla syntyvää lantaa ja esimerkiksi hevosen lantaa, jonka käsittely nykyisessä tilanteessa lannan polttamisen mahdottomuuden vuoksi on hyvin vaikeaa. Lannan biokaasukäsittelyllä voidaan vähentää tehokkaasti myös hajuhaittoja ja lannan aiheuttamia muita ympäristöhaittoja.

Hallituksen esityksen mukaan tukijärjestelmän piirissä on vain biokaasuvoimalassa tuotettu sähkö, mutta biokaasun liikennekäyttö ei ole tuen piirissä. Valiokunta katsoo, että myös biokaasun liikennekäyttöä tulisi edistää kaikin tarkoituksenmukaisin keinoin. Valiokunta huomauttaa, että maakaasun aseman mahdollinen heikkeneminen energiaverouudistuksen seurauksena vaikuttaa myös biokaasun käytön kehittymiseen, sillä biokaasu käyttää maakaasun kanssa samaa jakelujärjestelmää ja maakaasu voi toimia myös biokaasun varapolttoaineena. Myös hallituksen esityksessä ennakoidaan, että

biokaasun liikennekäyttö voi vähentyä jonkin verran. Lakiuudistusten yhteisvaikutusta tulisi kyetä ennakoimaan epätoivottujen seurausten ehkäisemiseksi.

Tuulivoima

Valiokunta toteaa, että tuulivoiman lisäämistavoite on huomattava, kun tavoitteena on lisätä tuotantoa noin 6 TWh:iin, mikä edellyttää noin 800—1 000 uutta tuulivoimalaa. Laskennallisesti nämä tarvitsevat yli 200 neliökilometrin suuruisen alueen.

Valiokunta katsoo, että tuulivoiman lisääminen on perusteltua, sillä se on lähes päästötön tuotantomuoto ja Suomessa on uuden, vuonna 2009 julkistetun tuuliatlaksen mukaan myös paljon tuulivoimapotentialiaa. Tuulivoimaa on myös välttämättä lisättävä uusiutuvan energian määrällisen tavoitteen saavuttamiseksi, jotta tavoitetta ei tarvitse täyttää yksinomaan bioenergialla. Tuulivoima on kuitenkin varsin uusi tuotantomuoto Suomessa, ja sen sijoittaminen tulee aiheuttamaan runsaasti paikallisia ristiriitoja. Tuulivoimalat muuttavat maisemaa, ja tuulivoiman sijoittaminen voi aiheuttaa myös melua tai haitallisia vaikutuksia luontoympäristölle. Maankäytön suunnittelu nousee keskeiseen asemaan tuulivoiman sijoittamiseksi siten, että haittavaikutukset voidaan minimoida.

Syöttötariffin edellyttämä tuulivoiman vähimmäiskoko on 500 kilovoltiampeeria. Nykyisin rakennettavat voimalat ovat yleensä 2—3 MW teholtaan. Valiokunta katsoo, että syöttötariffi kannustaa rakentamaan myös pieniä voimaloita, mikä sinänsä vastaa tavoitetta vahvistaa hajautettua energiantuotantoa. Pienten voimaloiden maisemavaikutuksetkin ovat rajalliset, joten ristiriitaiset näkemykset painottunevat käytännössä suurempiin yksiköihin. Valiokunta korostaa, että voimassa oleva sääntely tuulivoiman sijoittamisen ohjaamisessa lähtee siitä, että tuulivoimalat tulisi ensisijaisesti sijoittaa keskitetysti useamman voimalan yksiköihin. Käytännössä voimaloita onkin sijoitettu olemassa olevan teollisuusrakentamisen ja esimerkiksi satamien läheisyyteen ja keskitetysti tuulivoimapuistoihin. Voimaloiden keskittämistä ja maa-

kuntakaavan tehokasta käyttämistä sijoittamisen perusteena on pidettävä suositeltavana lähtökohtana. Tuulivoimahankkeiden koon kasvaminen on johtanut toisaalta siihen, että hankkeiden ympäristövaikutuksetkin ulottuvat laajemmalle alueelle ja myös voimassa olevan lainsäädännön soveltamisesta on syntynyt osin epäselvyyttä. Myös parhaat tuuliolosuhteet ovat meri- ja rannikkoseuduilla. Jos tuulivoimatuotantoa keskitetään voimakkaasti parhaille alueille, keskittyvät myös ympäristövaikutukset korostetusti näille alueille. Valiokunta toteaaakin, että hallituksen esityksen perustana olevia arvioita tuulivoimakapasiteetin lisäämismahdollisuuksista on toimijapuolella pidetty käytännön kokemusten perusteella liian optimistisinä. Tuulivoimaloiden sijoittamiseen liittyvät kaavoitus- ja lupamenettelyt vievät tyypillisesti aikaa useita vuosia, mistä johtuen kapasiteettia ei arvioida voitavan rakentaa niin nopeasti kuin esityksessä oletetaan.

Valiokunta korostaa edelliseen viitaten, että tuulivoimahankkeiden ympäristövaikutusten arviointi- ja kaavoitusmenettelyjen sujuvoittamismahdollisuuksia on tarpeen selvittää luontoympäristö huomioiden. Ympäristöministeriö onkin asettanut työryhmän valmistelemaan tuulivoimarakentamisen kaavoitusta, vaikutusten arviointia ja lupamenettelyä koskevan ohjeistuksen uudistamista. Valiokunta pitää tätä tarpeellisenä, mutta toteaa, että selvitystyö ei välttämättä ehdi vaikuttaa tällä hetkellä vireillä oleviin hankkeisiin. Valiokunta toteaa lisäksi, että sen käsiteltävänä on hallituksen esitys, joka mahdollistaa tietyin edellytyksin tuulivoimalan sijoittamisen ratkaisemisen suoraan yleiskaavalla. Tuulivoimaloiden rakennuslupien myöntäminen voisi perustua aikaisempaa laajemmin yleiskaavoitukseen.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että tuulivoimatoimialan arvion mukaan ehdotettu tukitaso merelle rakentamisen vauhdittamiseksi on riittämätön merkittävästi korkeampien rakennuskustannusten ja suurempien teknisten riskien vuoksi. Jos arvio toteutuu, tuulivoimatuotanto rakennettaneen pääasiassa maa-alueille, mikä osaltaan lisää paineita sijoittamiskysymysten onnistuneen ratkaisemisen edistämiseen. Va-

liokunta on huolissaan myös mahdollisuudesta toteuttaa tuulivoiman lisäämistavoite, jos Ahvenanmaalla suunniteltuja hankkeita ei saada tehokkaasti käytännössä toteutettua lainsäädäntötekniisiin vaikeuksiin liittyvistä syistä. Ahvenanmaalla tuuliolosuhteet ovat erinomaiset ja siellä voitaisiin tuottaa paljonkin tuulivoimaa. Ahvenanmaalla myös asenteet hankkeiden hyväksyttävyydestä ovat ainakin osin myönteisempiä kuin alueilla, joilla tuulivoimatuotanto on vielä vieraampaa. Valiokunta pitääkin tarpeellisena myös huomion kiinnittämistä keinoihin, joilla voidaan vaikuttaa tuulivoiman yleiseen hyväksyttävyyteen.

Edellä esitettyyn viitaten valiokunta katsoo myös, että korotetun tariffin määräaika (vuoden 2015 loppuun) on todennäköisesti liian lyhyt, sillä suurempia hankkeita ei todennäköisesti saada valmiiksi siihen mennessä. Valiokunta esittää, että määräaika pidennetään vuoden 2016 loppuun.

Valiokunta kiinnittää talousvaliokunnan huomiota lisäksi tarpeeseen kehittää järjestelmää siten, että tuulivoimaan investoiva taho voi saada ennen lopullisen investointipäätöksen tekemistä selkeän viestin siitä, pääseekö hanke syöttötariffin piiriin vai ei. Muussa tapauksessa edellytys voimalan liittämistä sähköverkkoon ennen tariffipäätöstä tai järjestelmän rahoituskatto voi aiheuttaa ongelmia siinä vaiheessa, kun sen ylityminen voi olla mahdollista, estäen käytännössä investointipäätösten tekemistä.

Muita näkökohtia

Peltoenergia ja elintarviketeollisuuden sivuvirrat. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että peltoenergian edistämismahdollisuuksia ei ole riittävästi selvitetty syöttötariffin mahdollisena tuotantomuotona. Pelloenergian hyödyntämiseen ei useinkaan liity edellä kuvattuja uhkia biodiversiteetin kannalta, joten asiaa kannattaa selvittää. Pelloenergian (esimerkiksi olki, ruokohelpi) kilpailuasema puupohjaisiin polttoaineisiin verrattuna tulee heikkenemään. Vastavasti ruokaketjun sivutuotteena syntyy energiantuotannossa käytettäväksi sopivia materiaalivir-

toja (esimerkiksi rypsiöljy), joiden hyödyntäminen tulisi turvata.

Käytettyjen osien käyttökielto. Lakiehdotuksen 10 ja 11 §:n mukaan biokaasuvoimalan ja puupolttoainevoimalan hyväksymisen edellytyksenä on, että laitos on uusi eikä se sisällä käytettyjä osia. Valiokunta katsoo, että raja on epätarkoituksenmukainen ja liian ehdoton, koska se on lähtökohtaisesti kierrätystavoitteiden vastainen ja estää mahdollisuuden muuttaa tulevaisuudessa vanhempiakin voimaloita tarpeellisilta osiltaan tehokkaammin puuta ja muita biomassoja käyttäväksi.

Investointitukien takaisinperiminen. Lakiehdotuksen 10 ja 11 §:n lähtökohtana on myös se, että järjestelmään voidaan hyväksyä vain laitos, joka ei ole saanut valtiontukea. Ehdotuksen 62 §:n mukaan järjestelmän piiriin voidaan ottaa laitos, joka on otettu uutena kaupalliseen käyttöön myöhemmin kuin 1.1.2009. Säännöksistä poiketen laitos voidaan kuitenkin hyväksyä, vaikka se on saanut valtiontukea, jos saadut valtiontuet on palautettu niille tuen saamisen ajankohdasta laskettuine korkolain mukaisine, 3 prosentilla korotettuine korkoineen. Valiokunta pitää myös tätä sääntelyä epätarkoituksenmukaisen ja liian kategorisen rajoittavana. Järjestelmän rakenteessa tulisi ottaa huomioon, että ensimmäisten laitosten rakentajat ovat toimineet alan uranuurtajina ja laitosten rakentaminen on ollut nykyistä kalliimpaa. Tukijärjestelmien tulee tavalla tai toisella kannustaa myös alan kehittäjiä, jotka ovat ottaneet yrittäjärisin ja vaikuttaneet alan kehittymiseen.

Kierrätyspolttoainekysymys. Valiokunta katsoo, että lakiesityksen 5 §:n 10 kohdassa määritelty "kierrätyspolttoaine" tulee muuttaa termiksi "jättepolttoaine". Kierrätyspolttoaine on terminä harhaanjohtava ja valiokunnan käsittelyssä olevan jätelain uudistuksen vastainen. Jättedirektiivissä kierrätys määritellään siten, että kierrätykseksi nimenomaisesti ei katsota jätteen sisältämän energian hyödyntämistä eikä jätteen uudelleen käsittelyä materiaaliksi, jota käytetään polttoaineena. Hyvälaatuisten kierrätys-

polttoaineiden energiasisällöstä merkittävä osa on fossiilista alkuperää olevia muoveja, joka on lähtökohtaisesti esityksen perusteena olevan uusiutuvan energian edistämisen vastaista, jos se johtaisi tuen ohjautumiseen esimerkiksi muovijätteestä valmistettuun polttoaineeseen. Valiokunta esittää, että talousvaliokunta selvittää asiaa asianomaisten ministeriöiden kanssa. Jätepolttoaineen syöttötariffin käyttöönoton vaikutuksia tulee seurata huolellisesti, jotta syöttötariffi ei johda jätelain jätehierarkian vastaiseen kehitykseen.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta esittää,

että talousvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 16 päivänä marraskuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Susanna Huovinen /sd
vpj. Pentti Tiusanen /vas
jäs. Christina Gestrin /r
Timo Heinonen /kok
Rakel Hiltunen /sd
Timo Juurikkala /vihr
Tanja Karpela /kesk
Antti Kaikkonen /kesk

Timo Kaunisto /kesk
Merja Kuusisto /sd
Tapani Mäkinen /kok
Sanna Perkiö /kok
Tarja Tallqvist /kd
Pauliina Viitamies /sd
Anne-Mari Virolainen /kok
vjäs. Anne Kalmari /kesk (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos.